Knjižničarske novice

Dejan Kalabić, Osnovna šola Prule

Od polic do Ljubljanice: kako smo oživili glasno branje

Uvod

Branje širi naša obzorja in nam odpira vrata v nove svetove. Šolske knjižnice kot sestavni deli šole imajo še toliko bolj poudarjeno izobraževalno vlogo, so tudi ključne za ustvarjanje pozitivnega odnosa do knjige, še posebej ker so pri mnogih otrocih (na primer tistih s pasivnim bralnim vedenjem) skoraj *edini* stik s knjižnico. Šolski knjižničarji in knjižničarke se moramo zato poslanstva lotiti z veliko domišljije in z vzpostavitvijo knjižnice kot družbenega in intelektualnega jedra šole dokazati, da lahko z njeno pomočjo prav vsak učenec najde kaj zase.

Knjižnica kot varno zatočišče

Na Osnovni šoli Prule v šolskem letu 2025/26 hkrati z mednarodnim mesecem šolskih knjižnic praznujemo kar *leto* šolske knjižnice. To je pri nas na šoli že tradicija, saj se strokovni delavci zelo trudimo vzpostaviti pozitiven odnos do knjige in branja ter ga udejanjati celotno leto na najrazličnejše načine: s številnimi bralnimi projekti, aktualno knjižno ponudbo v knjižnici (in obveščanjem učencev in učiteljev o le-teh), »Prulskim knjižnim sejmom po Ljubljanskem knjižnem sejmu«, ko v knjižnici decembra razstavimo najnovejše knjige, zanimivimi urami knjižnično-informacijskega znanja (KIZ) idr.

Učenci so v knjižnici odkrili (in si ustvarili) svoje zatočišče in se tja radi zatečejo – da kaj preberejo, napišejo domačo nalogo, se igrajo družabne igre ali se preprosto spočijejo. Ker so naši učenci zelo radi tudi aktivni in se razgibajo, sem jim v sodelovanju z razredničarkami četrtošolcev – s katerimi smo se povezali v pravi mali bralnospodbujevalni aktiv, znotraj katerega iščemo načine, kako mladim približati knjigo (tudi) kot predmet zabave – pokazal, da nam tudi takrat ni treba povsem odmisliti branja. Kako?

Že lansko šolsko leto (2024/25) smo na OŠ Prule imeli tri bralne akcije – občinski projekt *Ljubljana bere*, nacionalni projekt *Nacionalni mesec skupnega branja (NMSB)* in seveda mednarodni mesec šolskih knjižnic – ki smo jih med seboj prepletli in povezali.

Priprava na NMSB: magija branja

Letošnja tema NMSB je glasno branje in pripovedovanje, ki tematsko nadaljujeta temo lanskega leta branja v javnem prostoru. S tem se promovira branje tudi tistim, ki še niso odkrili čarobnosti branja in zgodb. Šolske knjižnice imajo pri tem edinstveno vlogo. Branje na glas zgodbe oživi, jih popelje med poslušalce, izmed katerih si pisano (in sedaj prebrano) besedo vsak oživi po svoje. Poleg tega nam branje v javnem prostoru ponuja veliko različnih možnosti, ki smo jih strokovni delavci izkoristili in knjižnico premaknili iz njenih okvirov, da je postala nosilka kulturnega dogajanja skupnosti.

V knjižnici je bil že od prvega šolskega dne na posebni polici razstavljen fantazijski mladinski roman pisateljice Cornelie Funke *Srce iz črnila* skupaj z nadaljevanjema. Vsem, ki jih je zanimalo, zakaj so bile razstavljene prav te knjige – in teh je bilo veliko – sem povedal, da gre za zgodbo o deklici, ki odkrije, da ima prav posebno moč – ko iz knjig bere *naglas*, liki oživijo! Pobegnejo s strani, se otepejo črnila in se spremenijo v osebe iz mesa in krvi. To s seboj prinese tudi marsikatero zagato, učenci pa so z menoj z veseljem delili misli o tem, katere like bi najraje »oživeli«, če bi imeli sami tako moč – med njimi so bili seveda najpogosteje superjunaki, čarovniki in tudi živalski »heroji« (muca Copatarica in Sapramiška!). S tem sem na zabaven način uril njihovo domišljijo in pismenost, sami pa so imeli priložnost izraziti kritično refleksijo o vlogi književnih likov. Za knjigo je bil seveda razstavljen plakat *Beremo skupaj*, učencem in

učiteljem pa sem tako napovedal temo letošnjega NMSB.

Projektna ura: KIZ na rečnem obrežju

Z glasnim branjem v kombinaciji z branjem v javnem prostoru smo začeli že septembra pri urah slovenščine v sklopu KIZ-ur in ju povezali s projektom *Ljubljana bere*. Z razredničarkami in četrtošolci smo se sprehodili do obrežja Ljubljanice v neposredni bližini Osnovne šole Prule, se posedli na klopce in se najprej umirili. Uro sem začel z vprašanjem: »Kaj slišim? Kaj vidim? Kaj občutim?« Učenci so se razgledali okoli sebe in na čutni ravni vpili okolico, s čimer smo razvijali osredotočenost in senzorično pismenost, ki sta predpogoj za osredotočeno branje. Po uvodni diskusiji smo učencem razdelili letošnje darilne knjige, ki jih v sklopu projekta *Ljubljana bere* dobijo četrtošolci, *Napad na tajno bazo* iz serije *Trio Golaznikus* Andreja E. Skubica.

Projekt *Ljubljana bere* in preostali podobni bralni projekti (npr. *Rastem s knjigo*, *Bralna značka* ipd.), v sklopu katerih učenci prejmejo darilne knjige, so dragoceni in ključni za spodbujanje bralne kulture, saj zagotavljajo enak dostop do kakovostnega bralnega gradiva.

Prebrali smo si županov nagovor v knjigi in se pogovorili o tem, kdo sploh je župan in kaj so njegove naloge. S tem smo ustvarili tudi povezavo med branjem in državljansko vzgojo (cilji predmeta družba) oziroma razumevanjem lokalnega političnega okolja, pri čemer se je ponovno pokazala vloga medpredmetnega sodelovanja pri urah KIZ. Zatem je vsak izmed učencev prebral odstavek ali dva naglas. Naučili smo se, da ko nekdo bere, ga v tišini poslušamo, saj s tem izkazujemo spoštovanje do bralca, avtorja in prebranega. Učenci so tudi spoznali, da je branje v javnem prostoru drugačno od branja *doma* – brati moramo glasneje, bolj osredotočeno in nagovarjati skupino bralcev, da ohranimo fokus. Glasno branje v kombinaciji z branjem v javnosti nam je ponudilo odlično podlago za izvajanje socialno-komunikacijskega in etičnega vidika knjižnično-informacijskega znanja.

Na fotografijah četrtošolci berejo na rečnem bregu (foto: arhiv OŠ Prule)

Pozornost bralcev je občasno pritegnila kakšna plavajoča ladjica ali jata račk, ki se je zagnala v Ljubljanico, a so se učenci hitro ponovno poglobili v zgodbo, saj jih je zelo zanimalo, kam bo nova dogodivščina popeljala Liama, Tomaža in Lijo. Seveda se jih je polovica pohvalila, da so prebrali že kar nekaj nadaljevanj iz serije, spet drugi so si takoj želeli kakšno rezervirati v šolski knjižnici. Prav vsi pa so se zelo razveselili, ko smo jim z učiteljicami povedali, da je ta knjiga tudi na seznamu priporočenih knjig za Bralno značko – in že skupaj smo prebrali kar nekaj začetnih poglavij.

Skupina zavzetih bralcev je seveda pritegnila tudi poglede številnih mimoidočih, prav nič pa ne zaostajajo niti starši učencev, ki spodbujajo k podobnim aktivnostim, še posebej v skrb vzbujajočem »zaslonskem veku«. Navdušeni so seveda tudi učitelji, ki skupnih KIZ-ur ne doživljajo le kot popestritev pouka, ampak tudi priložnost za predajanje znanja na drugačne, morda bolj netipične načine in možnost medpredmetnega sodelovanja, s katerim šolsko knjižnico še jasneje integriramo v šolski kurikulum. Kar je ne nazadnje tudi namen KIZ-ur – povezava, dopolnjevanje in sodelovanje.

Dogodek naredi velik vtis tudi na tiste učence, ki po knjigah v prostem času posegajo redkeje. Učitelji opažajo, kako pomembno vlogo ima v razredih pojav vplivnosti, saj zgled *res* »vleče«. Tisto, kar se zdi zanimivo nekaj učencem, se hitro razširi v celem razredu in enako opažam tudi pri izposoji knjig v šolski knjižnici. Izposojevalne uspešnice na naši šoli pogosto to postanejo zaradi najstarejše vrste reklame – od ust do ust. To se zgodi tudi pri branju v javnem prostoru – ko učenci vidijo, da tudi njihovi sošolci v tistem trenutku zavzeto berejo, jih to pritegne.

Zato vas, kolegice in kolegi, vabim, da svoje knjižnične ure čim bolj popestrite in jih izvedete na način, ki se bo učencem vtisnil v spomin. Bodite izvirni, povežite jih z okolico, gibanjem, drugo vrsto umetnosti. Ni vam treba do Ljubljanice – enako vrsto doživetja lahko pričarate že na šolskem igrišču. Srečno.